

# RAMBAM: A MAN OF LETTERS

---

אגרת השמד  
(LETTER ON  
PERSECUTION)



# אגרת הנחמה

מאת הרב מיימון הספרדי. אבי הרמב"ם ז"ל.  
אשר כתב בעת שהי' גזירות רעות ר"ל על  
ישראל. למען לחזק ידים רפות על אריכת הגלות.

הכת"י הי' ספון ומסון באוקספורד. ויצא לאור בפארז  
בשנת תרכ"ז. ועתה הוא יקר המציאות מאד.  
ויצא עתה לאור שנית מאת מחזיקי הדת בווארשא  
לחזק רוח אמונים בבני הנעורים. מונה ומסודר. ע"י  
הרב ר' שלמה האלפערין נ"י נכד הרב בעל מנן  
אברהם זצ"לה"ה. בעל המחבר ספר תומת  
הדת והאמונה.

## ווארשא

בדפוס החשמלי ע"י אר"י יהודה ליב ליפשיץ סוראנאווסקי 47  
שנת איל תערנ לפ"ק

СЕФЕРЪ ИГЕРЕСЪ ГАНХОМО

ВАРШАВА 1912 тип, Пиментъ и Швабе

# אגרת הנחמה לרבינו מיימון ז"ל ג

בשם אל עולם .

**אגרת** ממורינו ורבינו מיימון ב"ר מורינו ורבינו יהוסף זכר צדיק לברכה בעיר פאם שנת אתנייא לשטרות שלחה אותה לאחד מאחיו (לבעץ אכואנה) להשתעשע בה ולנחם נפשות הכואבים על רעות הגלות והמצטערים על ריחוק הישועה ויעודיה והתוחלת ממושכה נגד מה שנקוה ויום ולילה חולפים עלינו נגד רצונינו .  
וההריגות על קידוש השם ועשיות מצותיו :

**ואף** כי רבו הצרות ראוי לנו לקוות למנותה ותוחלת להבטחותיו הטובות שיעדנו כי דבריו נאמנים והוא יתעלה דבר על עצמותיו (ישעיה מ"ה כ"ג) בי נשבעתי יצא מפי צדקה דבר ולא ישוב , כי לי תכרע כל ברך (המעתיק . אמר כ"ג הוא שנת ארבעת אלפים ותתק"כ לינירה לחסנון כ"ה'ר"ד) תשבע כל לשון והפירוש בזה ; בשמי נשבעתי וגזרתי בנאולתכם בחסד ממני והוא דבור ולא ישוב ריקם כי לי תכרע כל ברך תשבע כל לשון ואין מי שישבע בשמי שלא יקיימנה ושלא יפעל (על מה שנשבע) וכל שכן אם אני הוא הנשבע ואני הפועל . יתעלה זכרו ושמו :

An epistle from our revered teacher Maimon ben Yosef, written in the city of Fez in the year 1,471 to the Seleucid era [=1160]. He sent it to one of our brethren to provide relief and consolation to distressed souls who are in pain on account of the evils of the exile and suffer on account of the remoteness of the salvation, its promises and expectations, and who are persecuted day and night and are slain in sanctification of His name by performing His commandments.



**אמר** כותב האגרת! אלהים אשר הדירך אל רצונו. ולמה שתחיבו התורה ויעשה  
כהבטחתו לחסידיו על ידי נביאיו. ככתוב טוב וישר ה' על כן יורה חטאים  
בדרך ידרך ענוים במשפט וילמד ענוים דרכו:

**דע** כי כבר נתבאר ונתאמת מספרי הנביאים ופרושי הרבנים (הלקיים) ומה שקבלה  
הכנסיה מן הכנסיה. האמת שאין בו שום ספק ולא כוזב הוא. כי אלקים הוא  
יודע במה שהיה קודם היותו. וכבר קדמו בידיעתו כל הענינים. ולא ישנא דבר  
אשר יעשה אותו. ולא ייקר דבר ואח"כ יגנהו. אך האדם אשר נעלמו ממנו ידיעות  
הסתרים. הוא אשר ירצה בדבר ויחדש עליו מה שלא ירצה בו ויבוהו אמנם מי שקדם  
לו ידיעות כל העתידות וכל (חואלהם) ותועלתם ואח"כ יכוננם כמו שרוצה. איך ירצה דבר  
ואח"כ יבוהו. ואיך ירומם עם ואח"כ ישפילם. וזה הוא דבר לא יתכן מצדו יתעלה  
וכאמרו למי שחשב (ר"ל בלק) לא איש אל ויכזב וכן אדם ויתנחם (במרבר כ"ג י"ט)  
ואמר שמואל עה"ש: וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם  
(ש"א ט"ז כ"ב) וכאשר ראינו כי הוא בחר בעם ורוממם חסדו נטה אליהם והראה טובותיו  
להם והתקרב להם קריבות אשר לא היה לנברא לפניהם ולא לנברא אחריהם. ידענו  
כי קדם ידיעתו בהם וידע כי הם יעברוהו ויעמדו במצותו בראשית ואחרית וכל  
אשר יקרה ביניהם המה מקרים עוברים אין השארה להם ולא קיום. כאדם בריא אשר  
נדל והיה קטן ונדרג ממדריגה למדריגה עד שבא אל שווי הימים. ונשאר זמן מה  
בתכלית השלמות. אח"כ נתחדשו עליו חלישות וחולאים ונשחתה בריאתו ונשתנו  
הוד פניו כאלו לא היה בריא מעולם ונשתנה תמונתו בכלל ונשאר במצב זה איזה  
זמן עד אשר נשתנה מצבו והתחיל הגוף לשוב לבריאתו ונשתנה לטוב מעט מעט עד  
אשר חזר לבריאתו כבתחלה וכאלו לא היה חולה מעולם:

Know that it has already been clarified and proven in the prophetic writings, rabbinic commentaries, and communal traditions—a veritable and immutable truth—that God has foreknowledge of all that will come to pass; that He changes nothing; that He does not esteem something and subsequently disparage it. It is man, however, who lacks hidden knowledge, who is variable, who first desires something and subsequently rejects it, first esteem sit and later denigrates it...

He, however, is unlike this. He saw fit to choose a particular nation to be His, elevated it, favored it and drew it near to Him in an unprecedented manner. We understand that He had foreknowledge of them; that they would serve Him and keep His commandments from start to finish and any interruptions [in that worship] are merely transitory and not lasting.

Just as a healthy person grows steadily to stability, stays that way for a while, and will later succumb to weakness and illness that damage his health and alter his appearance may look as though he was never healthy at all—eventually his health will steadily improve until he looks as though he was never even ill.

## חובתנו להאמין ולבטוח בבורא

**לפיכך** חובה<sup>36</sup> עלינו לבטוח בה' ולהאמין בו ולא לפקפק בהבטחותיו כשם שאיננו מטילים ספק במציאותו, ולא תחשדהו שירחיקנו, כי כבר הבטיחנו על הקירוב. [בשעת הכעס כבשעת הרצון].

**ואל** יבהילוננו יתרון מצב האומות ואורך ימיהן ורוב מספרם<sup>37</sup> ועלילותיהם ומזימותיהם<sup>38</sup>, כי אנו בד' בוטחים ובהבטחותיו מאמינים. וחרף מושלם בנו וחוזק ידם עלינו והשתעבדם ורדותם בנו. ואף כי תוכפות הצרות [הרעות] עלינו לילה ויום<sup>39</sup>, ביום נירא<sup>40</sup> מן ההריגה<sup>41</sup> ומן המזימות<sup>42</sup> אשר חושבים עלינו בחלופ השעות, ונקוה כי ייטיב מצבנו<sup>43</sup> כאמש בשכבנו בשלום, ובחצי היום<sup>44</sup> נאמר הלואי<sup>45</sup> וננוח היום מהם כיום אתמול שלא אונה לנו רע<sup>46</sup>, ולילה נאמר מי יודע איזו רעה תבוא בזה הלילה, לו יהי הלילה הזה כמו<sup>47</sup> היום שעבר, והוא אשר הזהירנו<sup>48</sup> נביאנו<sup>49</sup> **(דברים כח, סז)** "בבקר תאמר מי יתן ערב ובערב תאמר מי יתן בוקר" - אף על פי כן עלינו להשיב אל לבבנו הבטחתו ותקותנו ואז ינוחו הנפשות הדואבות ויסור פחדן<sup>50</sup>, כי אך מנוחה ומרפא יתכנו אחר כל

Therefore, we are obliged to trust in God and have faith in Him; not to doubt His promises just as we do not doubt His existence; not to fear that He might reject us because He has promised to keep us close [at times of anger as well as in times of contentment].

Let not the seeming advantages of other nations—their longevity, numerical superiority, deeds and plans—frighten us, because we trust in God and believe in His promises. Even if they are ruling over us with a heavy hand; even if they subjugate us and oppress us; even if we suffer day and night...

Despite all this, we must be firm in our trust and hope...



The impetus for Maimonides to write *Igeret HaShmad* was that a particular rabbi living outside Spain wrote a letter condemning the Spanish Jewish community for converting to Islam. The letter was written in response to a question by a secret Spanish Jew on the status of forced Jewish converts to Islam. The rabbi showed insensitivity to the Jewish situation in Spain and failed to express sympathy and encouragement.

The rabbi wrote that belief in Islam and its teachings is considered idolatry. Therefore, a Jew who is forced to convert to Islam is first obligated to give up their life rather than convert. Failure to do so renders the person an apostate, excommunicated from the Jewish community, unfit to testify in a Jewish court of law and invalid to be a witness in a marriage or divorce. This is the case even where the person secretly practices Judaism at home.

Furthermore, he wrote, if one entered a Mosque, even without praying, that person is considered an apostate. If, after attending prayers in a Mosque, one prays to G-d at home, the prayers are despised, hypocritical and considered a sin. In conclusion, he wrote, every Jew is obligated to give up his life rather than accept Islam.



אמר רבי משה ב"ר בון מירמון זע"ל סאל טאל איש חבני  
דוריק לראיט מאנטי

החכמה לפידבריו ממילא קרא עליה כ מה שקרה על רב

קהלות יער מיזה הטמר הקבה יבעלהו על ענין השמר הזה

אשר יכריחו בו להודות לאותה האיש בשליחות וטהור שיהא ..  
ביחאמת האם יודה האדם בזה בטוביל שלא ימותו ייטבט

בעו ובטתיו בניו אפ"ה לא ימות ולא יעיד לו העדות אחר שהל

חשוב הדרך מרעה והעדות חהיא ז"כ מביאה לשוב המצות

כלם ויען הנלאם הוא דבר חלוט אן בוטעס חסר הנטון והענין

בו דבריו יפסידוס ואפי' השליכ חסרות הדעת והייט מלעיביס

הורס דבריו מעפ שהוא ערוך והללוט ועמוס לולי חימלה

על החסד אשר נתחסך בו עמוס הלל ולעלה ויהי כלומר הדבור

בלטוף כמו שאם ית בהרתו הקדוטה מהחסר עליט מייטפחלנא

ונה' ופיכך ראוי האדרסעיס ליהמול דכורו יוהר מחמלה על

מקוט וטלא ירבה בדבור ויימעפן העטין וכבר נה החכס ערה

## אגרת השמד

אמר משה א בן הרב הדיין מימון הספרדי זכר צדיק לברכה.

שאל שאל איש מאנשי דורינו לאיש מאנשי החכמה לפי דבריו, ממי שלא קרה עליהם ממה שקרה על רוב קהילות ישראל מזה השמד<sup>2</sup>, המקום יבטלהו, על ענין השמד \* הנה אשר יכריחוהו בו להודות לאותו איש בשליחות ושהוא נביא אמת, האם יודה האדם בזה בשביל שלא ימות ויטמעו \* בניו ובנותיו בגוים, או ב אם ימות ולא יעיד לו העדות ההיא אחר שהוא מחויב בתורת משה רבינו עליו השלום ועדות ג ההיא גם כן \* מביאה לעזוב המצות כולן. ויען הנשאל ד על זה דבר חלוש אין לו ה טעם, והוא סר הלשון והענין, סדר בו דברים יפסידום אפילו הנשים חסרות המוח.

**A** contemporary of mine<sup>1</sup> inquired regarding this persecution<sup>2</sup> in which he is forced to confess that that man<sup>3</sup> is God's messenger and that he is a true prophet. He addressed his query to one whom he calls a sage<sup>4</sup> and who was not touched by the tribulations of most of the Jewish communities in this violence, may it pass soon, and he wished to learn whether he should make the confession in order not to die, although his children will be lost among the gentiles, or should he die and not acknowledge what he demands, seeing that in this way he does what he is required by the Torah of Moses, and that the confession leads to the relinquishment of all the commandments.<sup>5</sup>

למחלה תהיא וארפאה בה בעזרת ה'. וראיתי לחלק דברי בזה הענין לחמשה מינים, המין הראשון בחלוקת המצוות בעת האונס, המין השני בגבול חלול השם ועונשו, המין השלישי במדרגת הנהרגים על קדוש ה' והאנוסים באונס השמד, המין הרביעי בענין הזה מכללות השמדות ומה ראוי לאדם לעשות בו, המין החמישי בספור איך יאות לאדם שישמור בזה השמד גם במקום יבטלהו, אמן.

I think it right to divide what I have to say on this subject into five themes: 1. the class of the laws related to the time of forced conversion; 2. definitions of the desecration of God's name and the punishment; 3. the ranks of those who die a martyr's death, and those who are forcibly converted in a persecution; 4. how this persecution differs from others, and what is to be done in relation to it; and 5. a discussion of how advisable it is for one to be careful in this persecution, may God soon put an end to it. Amen.

המין הראשון בחלוקת המצוות בשעת האונס לשלשה כללים מהמצוות, והם: עבודה זרה, וגלוי עריות, ושפיכות דמים. הדין בהן הוא שכל זמן שיאנס על אחת מהן הוא מצווה שיהרג ואל יעבור בכל זמן ובכל מקום ועל איזה ענין שיהיה<sup>39</sup>. אמנם אמרי בכל זמן, רצוני לומר ם בין בשעת השמד ובין שלא בשעת השמד, ואמרי בכל מקום רצוני לומר בין בצינעה בין בפרהסיא, ואמרי על איזה ענין, רצוני לומר בין נתכוון להעבירו בין שלא נתכוון להעבירו<sup>40</sup> יהרג ואל יעבור. ושאר המצוות כולן מלבד אלו השלש אם אנסו עליהן אונס יביט אם להנאת עצמו נתכוון יעבור ואל יהרג בין בשעת השמד<sup>41</sup> בין שלא בשעת השמד,

Theme one, the distribution of the precepts during a time of duress, is divided into three classes: A. One class of precepts, those concerning idolatry, incest, and bloodshed, requires that whenever a person is forced to violate any of them, he is at all times, everywhere, and is obliged to die rather than transgress.<sup>111</sup> B. All the other commandments, any of which an oppressor may compel him to transgress, he is to judge. If the tyrant does it for his personal satisfaction, be it a time of persecution or not, privately or publicly, he may violate the Torah and escape death.<sup>112</sup> Support of this procedure is found in the

of a persecution.<sup>117</sup> C. If it is the aim of the oppressor to have him transgress, it is for him to deliberate. If it is a time of persecution he is to surrender his life and not transgress, whether in private or in public, but if it is not, he should choose to transgress and not die if it is in private, and to die if it is in public.<sup>118</sup> This is how the sages formulate it: When R. Dimi arrived he ruled in the name of R. Johanan that even if it is not a time of persecution, he may transgress rather than die only in private; in public he may not violate even a minor

**Profanation of God's name is a grievous sin for which the inadvertent sinner and the deliberate sinner are equally punished. The rabbis rule is a more serious sin than any other. Neither the Day of Atonement,<sup>140</sup> nor suffering, nor repentance procures forgiveness. This is the dictum**

**As profanation of God's name is a grievous sin, so is sanctification of His name a most meritorious deed, for which one is generously rewarded. Every Jewish individual is required to sanctify God's name. a person fulfills one of the commandments, and no other motive impels him save his love of God and His service, he has publicly sanctified God's name.<sup>133</sup> So also if he enjoys a good reputation he has sanctified God's name. The rabbis phrase it this way: "When a person has studied**

A person to whom God grants the privilege of ascending to this high rank, in other words, to suffer a martyr's death, even if he is as sinful as Jeroboam ben Nebat and his associates,<sup>155</sup> is surely one of the members of the world-to-come, although he may not be learned.<sup>156</sup>

Now, if he did not surrender himself to death but transgressed under duress and did not die, he did not act properly, and under compulsion he profaned God's name. However, he is not to be punished by any of the seven means of retribution.<sup>160</sup> Not a single instance is found in

by the Torah.<sup>163</sup> He is not dubbed a transgressor, nor a wicked man, nor is he disqualified from giving testimony, unless he committed a sin that disqualifies him from serving as a witness.<sup>164</sup> He simply did not fulfill the commandment of sanctifying God's name, but he can under no circumstance be named a deliberate profaner of God's name.<sup>165</sup>

guilty.<sup>166</sup> Even if he worships idols under duress his soul will not be cut off, and he is certainly not executed by court order. This principle

Theme four deals with the difference between this persecution and others, and what a person should do. Remember that in all the difficulties that occurred in the time of the sages, they were compelled to violate commandments and to perform sinful acts. The Talmud lists the prohibitions, that they may not study Torah, that they may not circumcise their sons,<sup>173</sup> and that they have intercourse with their wives when they are ritually unclean.<sup>174</sup> But in this persecution they are not required to do anything but say something, so that if a man wishes to fulfill the 613 commandments<sup>175</sup> secretly<sup>176</sup> he can do so. He incurs no blame for it, unless he set himself without compulsion to desecrate the Sabbath, although no one forced him.<sup>177</sup> This compulsion imposes no action, only speech. They<sup>178</sup> know very well that we do not mean what we say, and that what we say is only to escape the ruler's punishment and to satisfy him with this simple confession.

Anyone who suffered martyrdom in order not to acknowledge the apostleship of “that man,”<sup>179</sup> the only thing that can be said of him is that he has done what is good and proper, and that God holds great reward in store for him. His position is very high, for he has given his life for the sanctity of God, be He exalted and blessed. But if anyone comes to ask me whether to surrender his life or acknowledge, I tell him to confess and not choose death. However, he should not continue to live in the domain of that ruler.<sup>180</sup> He should stay home and not go out, and if he is dependent on his work let him be the Jew in private.